

Mihin ja miksi etiikkaa tarvitaan

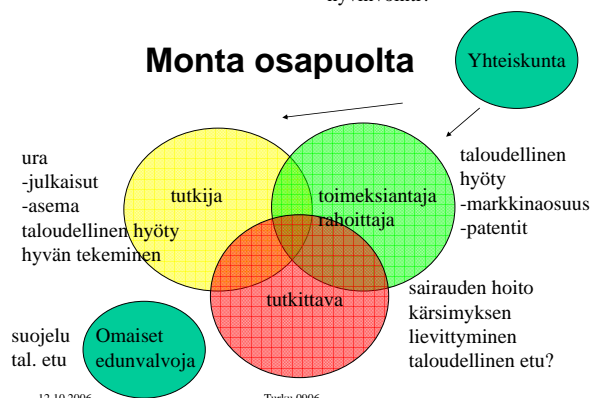
- Lääketieteen musta historia
- ihmisen perusoikeudet
 - ▶ itsemääräämisoikeus
 - ▶ oikeus yksityisyyteen
 - ▶ koskemattomuus

12.10.2006

Turku 0906

hyvinvointi?

Monta osapuolta

12.10.2006

Turku 0906

Tutkimuksen etiikka

- itsemääräämisoikeus
- hyvän tekeminen
- vahingon välttäminen
- oikeudenmukaisuus
- ihmisarvon kunnioitus
- hyödyn maksimointi

12.10.2006

Turku 0906

Nürnberg 1947

- 23 lääkäriä syytteeseen
- 16 tuomittiin
- 7 lääkärielle kuolemantuomio

12.10.2006

Nürnbergin julistus 1947

- Luvalliset lääketieteelliset kokeet
 - ▶ Vapaaehtoinen tietoon perustuva suostumus
 - ▶ Hyötyä jota ei muuten voi saada
 - ▶ Perustuu mm. eläinkokeisiin ja muuhun tietoon
 - ▶ Vältettävä tarpeetonta kärsimystä
 - ▶ Riskit < hyödyt
 - ▶ Pätevät suorittajat
 - ▶ Oikeus keskeyttää

12.10.2006

Turku 0906

Tutkimus

- hyödyt > riskit ja haitat
- hyöty kohdeväestölle
- suostumuksen vapaaehtoisuus
- Tutkittavan informaatio
 - ▶ riippuvuus: erityinen varovaisuus
 - ▶ vajaavaltaisuus: erityistoimet

12.10.2006

Turku 0906

Kv suositukset ja sopimukset

- suosituksia (esim. Helsingin julistus sekä CIOMS)
- kv konventiot sekä direktiivit ratifioituina osa kansallista lainsäädäntöä
 - ▶ EN:n biolääketiedesopimus
 - ▶ EU:n lääketutkimusdirektiivi

12.10.2006

Turku 0906

Eettisiä toimikuntia

- Suomessa jo 1960-luvulla
- Pieniä, yksikkökohtaisia
- Niissä yksiköissä, joissa tehtiin tutkimusta
- V. 1999 S:ssä 150-200 eettistä toimikuntaa

12.10.2006

Turku 0906

Eettisen toimikunnan tehtävä

- tutkimushenkilöiden oikeuksien suojele
- mahdollisuus tietoon perustuvaan vapaaehtoiseen suostumukseen
- voi ymmärtää oikeutensa osallistua, peruuttaa, hyödyt ja riskit;
- yksityisyys, tietosuojat

12.10.2006

Turku 0906

Ei lääketieteellinen, ihmiseen kohdistuva tutkimus

- Tarvitsee eettisen arvion
 - ▶ psykologia, aivotutkimus
 - ▶ Liikuntalääketiede, hoitotiede
 - ▶ haastattelututkimukset
 - ▶ terveydenhuollon rekisteritutkimukset
 - ▶ geenitutkimukset, biopankeilla tehtävät tutkimukset

12.10.2006

Turku 0906

Ei lääketieteellinen, ihmiseen kohdistuva tutkimus

- periaatteet samat
- tutkimuksesta vastaava henkilö?
- yksilöity, kirjallinen suostumus?
- suostumuksen peruutus?
- arvioitava, jos halutaan julkaista kv. foorumeilla

12.10.2006

Turku 0906

Milloin tutkimus eettiseen tmk:aan

- kun lääketieteellinen tutkimus
- kun kv julkaisusarjaan lähetettävä ihmiseen kohdistuva tutkimus
- rajatapaukset: herkästi

12.10.2006

Turku 0906

Muita eettisiä toimikuntia

- yliopistot ja tutkimuslaitokset
- pitäisikö saada etäämmäs tutkimusyhteisöstä?
 - ▶ Riippumattomuus?
- alakohtaiset vai yliopistokohtaiset?
 - ▶ Asiantuntemus?

12.10.2006

Turku 0906

Keskeisiä ongelmia

- Kiire, työtä tehdään oman työn ohessa, kilpailu
- asiantuntemuksen puute – tai epäily
- luottamuspula toisen työhön
- byrokratia, lainsäädäntö ja muut säännöt

12.10.2006

Turku 0906

Pulmallista

- lapset, vanhukset, vajaavaltaiset
 - ▶ erityissuojeluksessa, jäävätkö tutkimuksen hyödyn ulkopuolelle
- lääketutkimuksissa hätätilatutkimukset
- byrokratia haittaa
 - ▶ Tarkat säännökset vievät näkökulman, ajan ja energian eettiseltä tarkastelulta

12.10.2006

Turku 0906

Etiikka ja laki

- etiikka lain pohjalla ja sen päällä
- laki etiikan minimi, julistukset, suositukset, julistukset ideaali, tavoite
- eettiset periaatteet parantavat tutkimusta ja hoitoa lain vaatimusten yläpuolelle
- ennen lainsäädäntöä ohjenuorana myös eettisille toimikunnille

12.10.2006

Turku 0906

Tutkimuksen etiikka

- Ei vain laki ja säännökset
 - ▶ Etiikka lain pohjalla ja päällä
- perusoikeudet
- arvot ja moraali
- kulttuuri
 - ▶ kieli
 - ▶ eri väestöryhmien asema yhteiskunnassa

12.10.2006

Turku 0906

Tutkimuksen eettinen arviointi

- Yhteistyötä
- tavoitteet:
 - ▶ parempaa tutkimusta
 - ▶ parempi luottamus lääketieteeseen ja lääketutkimukseen
 - ▶ ihmisen hyvinvointi

12.10.2006

Turku 0906